

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ НАРАХУВАННЯ ТА ВИПЛАТИ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ПРАЦІВНИКАМ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Анотація. Досліджено особливості обліку заробітної плати і нарахувань на неї у бюджетних установах. Розглянуто основи організації оплати праці, а також доплати за суміщення професій і законодавчу базу нарахування й виплати заробітної плати.

Аннотация. Исследованы особенности учета заработной платы и начислений на нее в бюджетных учреждениях. Рассмотрены основы организации оплаты труда, а также доплаты за совмещение профессий и законодательная база начисления и выплаты заработной платы.

Annotation. The peculiarities of accounting the wages and extra charges in the budgetary institutions are investigated. The bases of organizing the labour payment, and also additional charge for combining the professions and legislative base of wages charge and payment are considered.

Ключові слова: заробітна плата, нарахування на заробітну плату, бухгалтерські реєстри, план рахунків.

Ефективність функціонування бюджетної установи, як і будь-якого суб'єкта господарювання, перебуває в тісному зв'язку із системою організації та обліку оплати праці. Незалежно від сфери фінансово-господарської діяльності, праця виступає як цілеспрямована діяльність людей, основне джерело їхніх доходів. Праця як економічний ресурс є сукупністю використовуваних при здійсненні громадсько-корисної діяльності фізичних та розумових здібностей людей. В Україні право на працю гарантується головним законодавчим актом – Конституцією України, нормами якої затверджене право на працю кожного громадянина, з метою надання можливості заробляти собі на життя працюю, яку він вільно обирає.

Складовою всіх витрат, що здійснюються в бюджетних установах, є витрати на оплату праці, на які припадає у середньому від 60 до 85 % сукупних витрат, що здійснюються ними. Облік витрат на оплату праці є одним із найважливіших напрямів роботи облікового апарату кожної бюджетної установи. Саме це зумовлює актуальність проблем, пов'язаних із особливостями обліку нарахування та виплати заробітної плати працівникам бюджетних установ.

Питання присвячені особливостям обліку нарахування та виплати заробітної плати працівникам бюджетних установ, знайшли своє відображення у працях багатьох вітчизняних вчених: Власюка Г. В., Карповича Ю. В., Кузнєцова Т. В., Яковишиної Н. А., Мельник Т. Г. та ін.

Метою даної статті є дослідження особливостей обліку нарахування та виплати заробітної плати працівникам бюджетної сфери в сучасних умовах господарювання.

Здійснення нарахування та виплати заробітної плати в бюджетних установах регулюється нормативно-правовою базою, а саме: Законом України "Про оплату праці" від 24.03.1995 р. зі змінами і доповненнями, Кодексом законів про працю (далі – КЗпП), Постановами Уряду щодо оплати праці, Інструкціями, розпорядженнями Кабінету міністрів України. Законом України "Про оплату праці" визначено, що заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовою угодою власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу (ст. 1 Закону України "Про оплату праці") [1]. Заробітна плата при правильній організації забезпечує прямий і безпосередній зв'язок доходів із кількістю та якістю витраченої праці. Саме за її допомогою оцінюється кваліфікація працівника, складність виконуваної ним роботи, обсяг та якість вироблених матеріальних благ, наданих послуг. Тобто, показники оплати праці дають загальне уявлення про внутрішню діяльність бюджетної установи та виступають засобом контролю за мірою праці.

У бюджетних установах фінансування виплат по заробітній платі здійснюється за окремою статтею, яка відповідно до Закону України "Про Державний бюджет України" є захищеною, тобто означає, що виплати по заробітній платі здійснюються першочергово разом з перерахуванням до фондів обов'язкових платежів.

Фінансування витрат на оплату праці працівників бюджетних установ здійснюється в межах асигнувань, передбачених кошторисом доходів та витрат на такі цілі. Планування витрат на оплату праці при складанні кошторису здійснюється згідно з вимогами "Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторису бюджетних установ", затвердженого Постановою Кабінету міністрів України від 28.02.2000 р. № 228 [2].

У бюджетних установах застосовуються переважно місячні тарифні ставки заробітної плати – посадові оклади, розмір яких, а також надбавок до них визначається на підставі тарифікації, яка проводиться постійно діючою тарифікаційною комісією [3, с. 158].

У бюджетних установах допускаються роботи у святкові та вихідні дні, викликані необхідністю обслуговування

оплачується за погодинними або денними ставками – в розмірі подвійної годинної або денної ставки; працівникам, які одержують місячний оклад, – у розмірі одинарної годинної або денної ставки понад оклад, якщо робота у святковий і неробочий день проводилась у межах місячної норми робочого часу, і в розмірі подвійної годинної або денної ставки понад оклад, якщо робота проводилась понад місячну норму. За роботу у святкові та вихідні дні замість доплати працівнику за його бажанням може бути наданий інший день відпочинку в найближчі два тижні.

Під час розрахунку балансу робочого часу слід мати на увазі, що згідно зі ст. 53 КЗпП напередодні святкових і неробочих днів тривалість роботи працівників, крім працівників, зазначених ст. 51 КЗпП, скорочується на одну годину за п'ятиденним і за шестиденним робочим тижнем, а напередодні вихідних днів тривалість роботи за шестиденним робочим тижнем не може перевищувати п'яти годин [4, с. 87].

Оплата праці працівників у нічний час (з 22.00 до 6.00 години) здійснюється у підвищеному розмірі, що встановлюється генеральною та галузевою угодами, колективним договором, але не нижче 20 % тарифної ставки за кожну годину роботи в нічний час.

Крім того, у бюджетних установах має місце суміщення професій (посад), тобто виконання працівником поряд зі своєю основною роботою, обумовленою трудовим договором, додаткової роботи з іншої професії (посади). Доплати за суміщення професій (посад) максимальними розмірами не обмежуються і визначаються керівником установи, виходячи з одержаної економії за ставками і окладами суміщуваних працівників. Доплата за суміщення включається у середній заробіток у всіх випадках його обчислення [5, с. 91].

Поряд із суміщенням професій (посад) може застосовуватися сумісництво, тобто виконання працівником, крім своєї основної, іншої регулярної оплачуваної роботи на умовах трудового договору у вільний від основної роботи час на тому ж або іншому підприємстві, в установі, організації. Оплата праці при роботі за сумісництвом провадиться згідно з обсягом фактично виконаної роботи і не враховується при підрахунку середнього заробітку (за деякими винятками згідно з чинним законодавством).

Заробітна плата в більшості бюджетних установ виплачується два рази на місяць: за першу половину місяця – аванс у розмірі 50 % заробітку за мінусом сум податків, належних до утримання в установленому порядку. За другу половину місяця – фактичний місячний заробіток за вирахуванням авансу та утримань [6, с. 159].

На виплату авансу складається платіжна відомість (ф. № 389). За другу половину місяця заробітна плата, як правило, видається за розрахунково-платіжною відомістю (ф. № 49). На підставі цих відомостей складається "Звіт розрахункових відомостей із заробітної плати і стипендій" ф. № 405 (меморіальним орденом із заробітної плати № 5).

Отже, нарахування заробітної плати працівникам бюджетної установи становить розрахунок його заробітку за місяць, з урахуванням посадового окладу, різних доплат і надбавок, премій, допомоги, оплати відпусток за вирахуванням утримань [7, с. 51].

Заробітна плата, нарахована працівникам за відпрацьований час або за виконану роботу, для бюджетних установ є фактичними видатками за кодами бюджетної класифікації № 1111 – 1120. Стаття "Оплата праці працівників бюджетних установ" (код 1110), економічної класифікації, включає оплату праці в грошовій формі всіх працівників бюджетних установ за посадовими окладами, ставками або розцінками, а також річні доплати до цих ставок (за ранг, стаж, вислугу років, науковий ступінь, надурочні години та ін.). Видатки за цим кодом мають досить значну питому вагу в кошторисі бюджетної установи і є захищеною бюджетною статтею.

Держава здійснює регулювання оплати праці працівників бюджетних установ шляхом: встановлення розміру мінімальної заробітної плати та інших державних норм і гарантій; встановлення умов і розмірів оплати праці на підставі законодавчих та інших нормативних актів України, генеральної, галузевих, регіональних угод, колективних договорів у межах асигнувань за рахунок загального та спеціального фондів; оподаткування доходів працівників [4, с. 87].

Отже, на основі дослідження системи обліку заробітної плати працівників бюджетних установ, можна виділити деякі її особливості:

регулювання порядку ведення бухгалтерського обліку витрат на оплату праці здійснює Державне казначейство України, на основі розробки та впровадження відповідних нормативних документів, які враховують особливості діяльності бюджетних установ;

фінансування витрат на оплату праці здійснюється на основі отриманих бюджетних асигнувань, а також за рахунок коштів, одержаних в результаті здійснення господарської діяльності;

асигнування витрат на оплату праці здійснюється за кошторисно-бюджетним методом;

державне регулювання розміру заробітної плати державних службовців та ін.

Таким чином, організація обліку витрат на оплату праці виступає трудомістким процесом, який включає багато особливостей, залежно від специфіки та сфери діяльності бюджетної установи, тому вимагає правильної організації системи обліку та автоматизації цієї ділянки роботи, з метою скорочення матеріальних і трудових витрат на збір, обробку та аналіз даних з питань праці та її оплати для прийняття обґрунтованих оперативних управлінських рішень.

Наук. керієн. Тютюнник П. С.

Література: 1. Про оплату праці : Закон України, прийнятий Верховною Радою України від 24.03.1995 р. №108/95-ВР, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rada.gov.ua/laus>. 2. Порядок складання, розгляду, затвердження та основні вимоги до виконання кошторису бюджетних установ : Порядок, затверджений Постановою Кабінету міністрів України від 28.02.2000 р. № 228 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rada.gov.ua>. 3. Власюк Г. В. Організація обліку та вдосконалення звітності з оплати праці в бюджетних установах / Г. В. Власюк // Економіка & держава. – 2010. – № 6. – С. 32–36. 4. Черничук Л. В. Облік у бюджетних установах : навч. посібн. / Л. В. Черничук, М. І. Маниліч. – Чернівці : Книги XXI, 2007. – 400 с. 5. Кузнецова Т. В. Основи організації і обліку оплати праці в бюджетних установах / Т. В. Кузнецова, О. В. Білецька // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. – 2010. – № 1(49). – С. 89–94. 6. Карпович Ю. В. Особливості обліку нарахування та виплати заробітної плати в установах охорони здоров'я / Ю. В. Карпович, І. Г.

Волошан // Управління розвитком. – 2010. – № 3(100). – С. 158–159. 7. Яковишина Н. А. Порядок нарахування заробітної плати працівникам бюджетної сфери / Н. А. Яковишина, Ю. Ю. Цивак // Обліково-аналітичне та фінансове забезпечення управління підприємства : міжнародний досвід та вітчизняна практика : збірник наукових праць Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції 8 – 9 квітня 2011 року. – Вінниця : Центр підготовки навчально-методичних видань ВТЕІ КНТЕУ, 2011. – С. 50–54. 8. Порядок застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ : Порядок, затверджений Наказом Головного управління Державного казначейства України від 10.12.1999 р. № 114.